

כלכליסט TV

סיפור עם ריח רע: כל מה שצריך לדעת על משבר האמוניה

למה משמשת האמוניה, מה הקשר לחיפה כימיקלים ומדוע לוקח כל כך הרבה זמן להעביר את המיכל לדרום. אמוניה - מורה נבוכים

שירות כלכליסט 07.08.17 17:02

למה משמשת האמוניה, מה הקשר לחיפה כימיקלים ומדוע לוקח כל כך הרבה זמן להעביר את המיכל לדרום. אמוניה - כל השאלות שלא העזתם לשאול.

1. מה זה בכלל מכל האמוניה?

אמוניה היא חומר גלם כימי שמשמש בעיקר בתעשיית הדשנים והמינרלים. למרות שהוא קיים בטבע, החומר מסוכן לבני אדם ומגע עמו עלול להביא למוות. מאז אמצע שנות ה-80 אמוניה נוזלת מאוכסנת במפרץ חיפה במכל שהוקם על ידי חיפה כימיקלים ויכול להכיל 14 אלף טון.

2. למה דווקא עכשיו נהיה בלאגו?

דו"חות מבקר המדינה מתריעים כבר שנים מפני סכנת האמוניה במפרץ. עוד ב-2013 החליטה הממשלה שהמכל ייסגר מיד לאחר שיוקם מפעל חלופי בדרום הארץ. הבעיה היא שבנובמבר 2016 המכרז למפעל בדרום נכשל, והיה ברור שאין חלופה. אז נהיה בלאגן.

יונה יהב, ראש העיר, קפץ על ההזדמנות ומינף את המאבק במכל לבחירות לעירייה ב-2018. הוא הזמין מחקר מהטכניון, שקבע שמדובר בסכנה השקולה לפצצת אטום. הוא גם פנה לבית המשפט כדי שיורה על ריקון המכל בטענה שאין רשיון עסק. להפתעתו, בפברואר 2017 בית המשפט נענה והוצא צו סגירה.

חיפה כימיקלים תלויה לחלוטין באספקת אמוניה לייצור הדשנים שלה, והיא צורכת 70% מ-100 אלף טון אמוניה שמשתמשים בה מדי שנה בישראל. כדי ללחוץ על הממשלה, החברה איימה לפטר 1,000 איש אם המכל יושבת.

משרד ראש הממשלה נרתם לעזרה, ומנכ"ל המשרד אלי גרונר נשלח להיפגש עם ג'ולס טראמפ, הבעלים האמריקאי של חיפה כימיקלים, כדי לבדוק איך אפשר לעזור. משרד הכלכלה חשש לאבד 2% מהיצוא התעשייתי שמקורו במכירת דשנים, ולכן הבטיח מענק בגובה 240 מיליון שקל להקמת מכל חדש בדרום. המשרד להגנת הסביבה נאלץ לתמוך בסילוק המכל מחיפה – הוא הרי המשרד להגנת הסביבה – אבל מצד שני הסכים לעכב לא פעם את הסילוק כדי להיענות לצרכים של חיפה כימיקלים.

משרד האוצר, שבהחלט לא מתאים לו פיטורים המוניים, ניסה לרתום את כיל וחיפה כימיקלים להקמת מתקן אמוניה חדש בדרום. הוא גם היה מוכן להשתתף ב-240 מיליון שקל מתוך 750 מיליון שקל שתעלה ההקמה, ולהעניק ערבות מדינה על שאר הסכום.

אבל זה לא כל כך פשוט. כיל אמנם זקוקה לאמוניה, אבל בזן, ששייכת לכיל, דווקא תשמח אם המכל ייעלם מחיפה. למה? כי הוא בנוי על שטח ששייך לה ומונע ממנה להרחיב את פעילותה. וזה עוד לפני שדיברנו על אישורי רעלים מורכבים שאיש אינו רוצה לאשר.

צילום: פני חמו

מיכל האמוניה

3. אז מה נסגר?

זהו, שלא נסגר. חיפה כימיקלים ערערה למחוזי, והפסידה. ואז ערערה לעליון, ושוב הפסידה. בסוף יולי קבע בית המשפט סופית שהמכל במפרץ חיפה ירוקן וייסגר ב-18 בספטמבר. על הדרך הוא גם אסר הבאת אמוניה באוניות. המשמעות היא שמה-18 בספטמבר ולפחות עד חוס הנועה לא תהיה אמוניה ריונרעל

סין הוטלה האמונה בשראית.

ובישראל, כמו בישראל, אחרי הדקה ה-90 זה הזמן שבו דברים מתחילים לזוז.

חיפה כימיקלים הודיעה על סגירת מפעליה בחיפה ובדרום ופיטורי כל אלף עובדי החברה, והאשימה את הממשלה במחדל. ההסתדרות הודיעה שאם כך, היא תשבית את כל מפעלי הדרום, והאשימה את הנהלת החברה במחדל.

הממשלה נלחצה, הודיעה שתבחן חלופות של ייבוא אמוניה במכלים קטנים (איזוטנקים), והאשימה את ההסתדרות ואת הנהלת החברה בליבוי הלהבות. ההנהלה הודיעה שבמקרה כזה היא תעכב את הפיטורים, אבל גם היא יודעת שמדובר בפיתרון חלקי וזמני בלבד. בקיצור, שום דבר עוד לא נגמר. יהיה מעניין וקצת מסריח. כמו אמוניה.